

Mecmûa-i Gazeliyyât-ı Türkî'ye Dair

Hanım Yılmaz¹

Öz

Cem' kökünden gelen Arapça bir kelime olan mecmûa, derlenmiş biraraya getirilmiş manasında olup şiir mecmuaları ise biyografik eserlerde adı geçmeyen şairleri, divan tertip etmemiş şairlerin şiirlerini ya da divan tertip eden şairlerin divanına dâhil etmediği şiirleri içermesi, şiirler haricinde içinde yazılmış notlarla döneme dair bilgileri sunmasıyla birlikte edebiyat tarihine katkı sağlaması gibi birçok önemli bilgiyi barındırması sebebiyle ilmî çalışmalara kaynaklık etmiştir. Hakkında çalıştığımız mecmûa da Kitabhane-i Meclis-i Şuara-yı Milli(5499/335)' de kayıtlı bir şiir mecmuasıdır. Burada, sözkonusu mecmua hakkında bir değerlendirme çalışması ortaya koymaya gayret ettik; metne ve kazanımlarımıza dair bilgi vermeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: mecmua, şiir mecmuaları, gazel

Abstract

Mecmûa, which is an Arabic word from the root of cem' and meaning of compiled also poetry compilations, which contain poets, their name isn't take part in biography books and contain poetries which written by poets haven't any poetry book, besides the poets, notes that written in this compilations is contributing to the history of literature because of having information about the period. The compilation we worked on is a poetry magazine registered in Kitabhane-i Meclis-i Şuara-yı Milli(5499/335). We were trying to presentate an evaluation study and trying to give information about the text and results.

Key Words: compilation, poetry compilations, gazel.

¹ Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, hmnylmz90@gmail.com

Giriş

Arapça bir kelime olan cemè masdarından türeyen mecmua 1.Toplanılıb biriktirilmiş ve tanzim ü tertib edilmiş şeyler heyeti 2. Eş'ar ve sair âsâr-ı müntehaba cem ve kaydıyla hâsıl olmuş risale, bu gibi âsâr-ı müntehabın kaydına mahsus cüzdan 3. Ulum u fûnun u edebiyata müteallik mebahısı cami olarak neşr olunan risale-i mevkute². Cem olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey, top, tüm, toplanıp biriktirilmiş, tertib ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi 2. Seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap.³ Bir araya getirilip düzenlenmiş nesnelere bütünü, koleksiyon 2. Şiirler, seçme sözler ve türlü konularda notlar yazılı cep defteri⁴“İçinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser”⁵ olarak tanımlanmıştır.

Türlü konulardaki seçkileri içeren mecmualara dair şu tasnif burada zikredilebilir: Nazire Mecmuaları, Seçme Şiir Mecmuaları, Aynı Konu ile İlgili Eserlerin Bir Araya Gelmesi ile Oluşan Mecmualar, Karışık Mecmualar, Tanınmış Kişilerce veya Derleyen Belli Kişilerce hazırlanmış Mecmualar⁶

Şiir Mecmuaların Klâsik Türk Edebiyatına Katkıları

Mecmûaların farklı alanlardaki diğer araştırmalara katkıları olmuştur. Şiir mecmûaları edebiyat araştırmacıları için önemli kaynaklar arasındadır. Derlendikleri döneme dair katkıları göz önünde bulundurulduğunda mürettibin derlediği mecmûanın belirli bir zümrenin eğitime veya o zümreye bilgi vermeye yönelik bir mecmûa olmasından söz edilebilir. “Mecmua, belli bir grup gözetilerek hazırlandıysa bu grubun

estetik zevkine, okuma amacına dair ne tür değerlendirmelerde bulunulabilir?”⁷ Sorusunun cevabı da hem derlendiği döneme sağladığı katkıları açığa çıkarır hem de günümüzde bu konuyla ilgili çalışmaları aydınlatır niteliktedir. Yine şiir mecmûaları döneminde tezkirecilğe de katkı sağlayan kaynaklar arasında yerini almış, “özellikle tezkire yazarları şiir örnekleri için mecmualara müracaat etmiştir.”⁸ Mecmûaların gelenek çerçevesinde yetişen şairlere kaynaklık etmesi de bu hususta önemlidir. Mürettibin edebî zevkini tatmin etmesinin yanı sıra “Mecmûaların hem muhtemel okuyucu kitlesini hem de bu okuyuculardan şair olanlarını karakter ve meslekî bakımdan eğitmeyi amaçladıkları”⁹ şairler için bir ekol olma vasfını da beraberinde barındırdıkları kaynaklardan biri olarak da nitelendirilmesi sözkonusudur. “Mecmûaları genel olarak değerlendirecek olursak bu eserlerin bir kısmı, eğer mürettib bilinçli ise şair adayları için kaynaklarda tettebbuè veya mütâlaèa gibi kelimelerle karşılanan şairlik için ön hazırlık da diyebileceğimiz el kitapları şeklinde tasavvur olunabilirler, nitekim bu şiir dağarcıklarını elinde bulunduran, inceleyen şair adayları belki de iyi ve kötü şiiri birbirinden ayırdedebilecek ve kendi poetikasını oluşturabileceklerdir.”¹⁰

Bugün de mecmûaların Klâsik Türk edebiyatına katkıları yadsınamayacak orandadır. Bunlara da şu şekilde değinmeye çalışa-

⁷ Kurnaz, Cemal ve Yaşar Aydemir (2013), “Mecmûalara Sorulması gereken Sorular” Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, C: VIII, sayı: 1, s. 51-64.

⁸ Gürbüz, Mehmet (2013) “Mecmuaların Tüketim Biçimlerine Göre Kimi Tespitler” Gazi Türkiyat, sayı:12, s. 67-74.

⁹ Koncu, Hanife ve Müjgan Çakır (2012) “Şair yetiştiren bir kaynak olarak mecmûa” Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı, İstanbul, Turkuaz Yayınları, s.117-134.

¹⁰ Koncu, Hanife ve Müjgan Çakır (2012) “Şair yetiştiren bir kaynak olarak mecmûa” Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı, İstanbul, Turkuaz Yayınları, s.117-134.

² Şemseddin Sâmî (2009), *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul, Çağrı Yayınları.

³ Devellioğlu, Ferit (2010), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi yayınları.

⁴ Tulum, Mertol (2013), *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*, İstanbul, Kapı Yayınları,

⁵ Pala, İskender (2003), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul, Kapı Yayınları.

⁶ Kut, Günay, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, 171-177.

çağız: Tezkirelerde adı geçmeyen şairleri içeren bir kaynak olarak mecmualara baktığımızda bu şairlerin tespit edilmesiyle edebiyat tarihimize yeni bilgiler eklenebilir. Bununla birlikte mecmûalar şairlerin biyografilerine dair bilgilere ulaşılabilir kaynaklardan biridir. Son dönem tezkirecilliğine baktığımızda “Tezkirecilik Kafzade Faizî ve takipçileriyle seyir değiştirdiğinde ise daha çok antoloji niteliğine bürünen tezkirelerde şairin adı, mesleği, ölüm tarihi belirtilir. Kimi şairlerin şiir mecmûaları da bu anlamda antoloji tipi tezkirelere yakınlaşarak şairin adına, mahlasına, lakabına, fiziksel özelliklerine, memleketine, mesleğine, milliyetine, ölümüne dair bilgilerin yer aldığı eserler şekli almıştır.”¹¹ Bir diğer husus da mecmûaların, divan tertip etmiş şairlerin şiirlerinin “metin tenkidi yapılan çalışmalarda görülmeyen nüsha olması, şairin divanını tertip ettikten sonra şiir yazmış, şairin divanına girmesini istememiş olması, şairin divanını kendisi tertip etmemiş, sonradan bir başkası tarafından tertip edilmiş, böylelikle bazı şiirleri tertip dışında kalmış olması, bazı şairlerin müsveddelerinin ölümünden sonra yayılmış olması”¹² gibi nedenlerden dolayı divanlarında bulunmayan şiirlerini ihtiva etmesidir. Metin neşri çalışmalarında da başvurulan “şiir mecmûaları klâsik metin neşrinde muhtevasına göre kimi zaman ele alınan eserin bir nüshası olarak kabul edilmiş kimi zaman da gerekli kısımlarda istifade kaynağı olmuştur.”¹³ bu noktada şiir mecmuaları, tenkitli metin neşri çalışmalarında da başvurulan kaynaklar arasında yerini almıştır.

Yukarıda da ayrıntılı olarak ifade edildiği gibi derlendiği dönemin edebi beğenisini sunmakla beraber mürettep divanı olan şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini,

¹¹ Mehmet Gürbüz Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmûaları <https://www.academia.edu.tr>

¹² Aydemir, Yaşar (2007) “ Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler” *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları C: II, S:3, , s. 122-137.*

¹³ Tanyıldız, Ahmet (2012)“ Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.V, S.21, s.224-239.*

divan tertip etmemiş şairlerin şiirlerini, tezkirelerde adı geçmeyen şairleri ihtiva etmesi ve bünyesinde yer alan çeşitli bilgilerle birlikte şairlerin biyografik bilgilerine ulaşmamızı sağlayan şiir mecmuaları Klâsik Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Buradan hareketle ilim âlemine katkı sağlayacağını düşündüğümüz bir gazel mecmûasını, Kitabhane-i Meclis-i Şuara-yı Milli 5499/335 numarada kayıtlı Mecmûa-yı Gazeliyyât-ı Türkî’yi çalışma konumuz olarak seçtik.

Mecmûa-i Gazeliyyât-ı Türkî’nin İçeriği

15. ve 16. Yüzyıllarda yaşamış olan şairlerin şiirlerini içeren sözkonusu mecmûanın mürettebi hakkında herhangi bir bilgi bulamadığımız ancak şiirleri derlenen şairlerin yaşadığı dönemden hareketle 16. Yüzyıla ait olduğunu düşündüğümüz bu şiir mecmûasıyla ilgili çalışmamız “Giriş-İnceleme-Metin-Dizin” kısımlarından oluşmaktadır. Çalışmamızın “Giriş” kısmında “mecmûa”nın sözlük anlamlarının yanısıra mecmûaların tasnifiyle ve özel olarak şiir mecmûaların tasnifiyle ilgili maddelere yer verdik ayrıca mecmûaların edebiyatımızdaki yeri ve önemine de bu bölümde değindik.

Çalışmamızın “İnceleme” kısmında mecmûa metninin imlasına dair bilgileri, mecmûada hangi şairlerin şiirlerinin yer aldığını ve bu şairlerin biyografilerini içeren bilgiler verdik; metinde geçen “li-muharririhî” ibaresinden mürettebin de “ Kâni” mahlaslı bir şair olduğunu tespit ettik. “Metin” kısmında ise Arap harfli el yazması mecmûa metnini Latin harflerine transkribe etmenin yanısıra yıpranan ve okunaklı olmayan yerleri vezin ve anlam yardımıyla tamir etmeye çalıştık; okuyamadığımız kelimelerin ise aslını Latin harflerine aktardığımız metinde ilgili yere kopyaladık. Okuduğumuz şiirlerin hangi şairlere ait olduğunu tespit etmeye çalıştık. Müellif, derlediği tarihe dair bilgi kaydetmediği için mecmûanın, şairlerin yaşadığı dönemden hareketle 16. yüzyılda derlenmiş olabileceğini düşündük. Mecmûada şiiri olup divan tertip eden şairlerin şiirlerini,

yayımlanmış olan divanlarıyla karşılaştırarak nüsha farklarını, yine divanlarında olmayan fakat mürettibin mecmûada kaydettiği beyitleri de dipnotlarla belirttik. Metnin sonuna metinde geçen özel adlara dair bir dizin ekledik.

Mecmûa-yı Gazeliyyât-ı Türkî, 107 varaktan oluşan bir mecmûadır. Mahlas beyitleri kaydedilmeyen şiirler olmakla birlikte mevcut mahlas beyitlerinden hareketle 50 şairin şiirinin kaydedildiği görülmektedir. Mecmûada, 229 gazel, 2 adet beyit, 6 adet ikişer beyit, sonunda ise mürettibe ait olduğunu düşündüğümüz bir kıt'a ve ferd yer almaktadır. Sözkonusu mecmuada yer alan şiir sayılarından hareketle birinci sınıf olarak niteleyebileceğimiz divan şairlerinin döneminde de popüler olduğunu söyleyebiliriz öyle ki mürettip de bu şairlerin çok sayıda şiirini kaydederken diğer şairlerin şiir sayısını sınırlı tutmuştur; mürettibin de Ahmed Paşa'nın gazelini kaydettikten sonra Çakerî'nin ve Hayâlî Bey'in bir gazelinden sonra da Emirî mahlaslı şairin naziresine yer vermesi bunu destekler niteliktedir. Burada Ahmed Paşa'nın mecmûaya kaydedilmiş bir gazeline de divanında rastlamadığımızı ifade edelim. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi bu mecmuada da mürettep divanı olmayan veya tertip ettiği divanları günümüze ulaşmayan ya da ulaşmışsa da ilim alemine tanıtılmayan şairler olabileceği ihtimalini düşünebiliriz. Bu bağlamda mecmûanın mürettibinin de bir şair olmasından hareketle umuyoruz ki ilerleyen zamanlarda hayatı hakkında bilgi sahibi olabilir; farklı şiirleriyle ya da varsa divanıyla karşılaşılabiriz.

Mürettibin şiirlerini kaydettiği şairler şunlardır: Karamanlı Nizâmî, Zâtî, Figânî, İshak Çelebi, Revânî, Gubârî, Gelibolulu Sun'î, Hayâlî, Ahdî, Cihâdî, Mesîhî, Necâtî, İzârî, Ahmed Paşa, Rûmî, Şevkî, Ahî, Remzî, Zârî, Tavâfî, Zecrî, Tahsin Ali, Sâbirî, Mecîdî, Fevri, Hayretî, Emrî, Tâli'î, Hilâlî, Sâ'î, Çakerî, Niyâzî, Adnî, Sa'dî, Rahîmî, Revânî, Kenzî, Fahrî, Kânî(mürettip), Riyâzî, Emîrî, Meâlî, İsâ, Garibî, Haverî, Firâkî, Nazmî, Hafî, Visalî, Hasbî

Mecmuadaki matla beyitler ise:

Éy cemâlûñ âyet-i ' unvân-ı dîvân-ı qadîm
 Qaşlaruñ tuğrâsı bismillâhırrahmanırrahîm
 Karamanlı Nizamî

Nesne düşmiş yâre bakarken raqîbûñ çeşmine
 Dostlar el qaldırub hâcet dileñ tâ kim Haq' a
 Karamanlı Nizamî

Dil düşdü ' âlemûñ yine bir hûş-şafâsına
 Mâ' il degül o mâh velî müşterisine
 Zatî

Beni eğri çıkarmasun yanuñda hancer-i ser-tîz
 Yüzine sürmesün alub bir avuç qanum ol hûn-rîz
 Figânî

Her kim dilerse ağ ola yüzi kefen gibi
 Qanlara boyasun tenini kûh-ken gibi
 Figânî

Bâğ-ı ruhuñda zâhir olalı benefşe-zâr
 Boynu burulu¹⁴ oldu çemende benefşe-zâr
 Figânî

Ey sehî-qadd gam-ı zülfüñ ile perişan hâlem
 Sâye-veş hâkde üftâdeyem ü pâ-mâlem
 Figânî

Hâlûñ gamıyla tâzeledüm sine dâğını
 Yağdım dil ehlinüñ o söyüñmüş çerâğını
 Figânî

Dil-berüm gülşen-i cennetde açılmış güldür
 Ehl-i cennet gibi yâ Rab anı her dem güldür
 İshak Çelebi

Câm-ı mey tutmañ leb-i cânâne berâber
 Lâyık mı bir iş eyleyesüñ kâne berâber
 İshak Çelebi

¹⁴ burulu: buruldu, Figânî Divanı , s. 55.

Saña kim didi dili derdile bîmâr eyle Tabîbüm yûri var hasteñe ¹⁵ tîmâr eyle İshak Çelebi	Rûz-ı rûşenden n'ola envâr olursa şânumuz Mîhr-i 'âlem tâbdan yaqar çerâğı câmımız Hayalî
Her zamân ol nergis-i fettân mest Hañçer-i bîrrân elinden qan mest İshak Çelebi	Gözinün qaşrını ¹⁶ eylerse hayâlün n'ola câyı Şeh-i 'âlemdür idinse yaraşur sırça serâyı Fıganî
Hûblar çünki görür 'âşığı bülbül yerine 'Ârif ol sen de taqın bir güzeli gül yerine Revanî	Yele virürse bād-ı ecel ger gubârumuz Hâcet-geh-i cihân ¹⁷ ola seng-i mezârumuz Fıganî
Naşş iden hañt-ı hilâli taqa minâ üstüne Görmedüm ebrû ben ol ebrû-yı garrâ üstüne Gubârî	La'line qarşu ezilme ey şekker Gey şaqın 'âşıkları başın üzer ¹⁸ Emrî
Bir câm ile kılalı yine sâkî beni mecnûn Beñzer ki dilâ etdi şarâba o gül efsûn Sun'î	Bî-vaqt geldi yâr işigüne meh-i münîr Şeb-revlik anuñ uşta getürdi yüzine kir
Yaş dökdi gözlerüm bakıcaq sine dağına Haylî çaq aqçe düşdi erenler çerağına Hayalî	Gelmemişdür cihâna senden yeg Bî-bedelsün efendi begsün beg Cihadî
N'ola gözlerse erbâb-ı nazar ruhsar-ı cânânı Alurlar ortaya pervâneler şem'-i şebistânı Hayalî	Ne gizlersin şacıñ bûyını bizden Şehâ umduğumuz bu muydu senden Mesihî
Lebün hayâl geleden bu çeşm-i pür-hûna Gözümün yaşı dönüpdür o demden câm-ı gül-gûna	Hañt-ı reyhân ile ol zîbâ 'izâr Şanasın muşhafdur âyet-i ber-kenâr Necâtî
Ey qaşuñ biñ yâ çeküb atmaqda sehm-endâz-ı hûb Tîr-i gâmzeñ ehl-i derd içinde mahbûbu'l-kulüb Hayalî	Gülşene serv ü çemen şöyle eli kurı varur Anıñ çün bir adım yer gidemez tırı varur Necatî
Hâbîbün kâbe kavseyni rumûzın şûfî benden şor Muhammed âlinün mâhiyyetin Veysel Karandan şor Hayalî	Bād-veş hâk olsunlar yoluna her ehl-iderd Hañırına qorqarın dil-i nâzeninine kona gerd İzarî
Kesdüm varaq çiğerden aldım elüme hâme Yazmağičün niğara bir iştiyâk-nâme Ahdî	

¹⁵ var hasteñe: dil-hasteñe, İshak Çelebi Divanı, s.290.

¹⁶ Gözünün qaşrını: Gözümün qaşımı , F.D. s.126.

¹⁷ Hâcet-geh-i cihân: Hâcet-geh-i nişân, Fig.D. s. 65.

¹⁸ üzer: ezer, Emrî Divanı , (Çevrimiçi),
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607.emridiv-anipdf.pdf?0>, s.76, 19 Nisan 2017.

Bir mür zebûn etmiş nuţkile Süleymân'ı
Âhubere şayd idüb bend eylemiş aşlanı

Ahmed

Şol peri-peyker ki dil zülf-i perîşânındadır
Âyet-i hüsn ü melâhat ol peri şânındadır

Karamanlı Nizamî

Merhabâ ey büy-ı zülf-i dilberâ
Kağı yeller esdi geldüñ bu yana

Zatî

Şabrımeddür gelen gözü yaşı nigârumuñ
Nergis bitürdi dâ' iresinde mezârumuñ

Ahî

Heçr-i ğamuñ bu bendeñe bir sille urdı kim
Od çıkdı gözlerümden efendi yalab yalab

Zatî

Zülfüñi gören şabâ depreducek cân dökülür
Söze geldükde lebüñ çeşme-i hayvân dökülür

Fitne-i kâmetüñle kim olavüz
Ġâyetî âhîr talguk olavüz

Rumî

Hıta vü Çin ü Maçîni gezersem dâr-ı dünyâda
Karr etmez benüm gönlüm meĝer zülf-i
siyâhında

‘Aşk bir şem’ -i İlahîdür benem pervânesi
Şevk bir zencirdür gönlüm anuñ dîvânesi

Hayalî

Cânâ vefâya başla yeter bî-vefâlıĝ et
Bîĝâneliĝi ço güzelüm âşnâlıĝ et

Meh degüldür görinen ey âfitâbum âsumân
Şeb-külâhın tîr-i âh-ı ‘aşîka dikdi nişân

Ger tîr-i heçr¹⁹ ile çıkar cân tenden ey perî
Çıkmaz gönülde ölmekle ĝamzeñ oĝları

Figânî

Zatî

Geçer ol bî-vefâ her dem eli belinde aĝyârıñ
Meded ey dostlar feryâd elinden ol cefâkârıñ

‘Aşk illerinde şâh-ı belânuñ penâhıyuz
Mecnûn gibi diyâr-ı ğamuñ pâdşâhıyuz

Figânî

Remzî

Çulı ĝurbânı olmuşam görelde ben peri-zâduñ
Beni ĝamdan ĝalâs eyle nigârâ olam âzâduñ

Tuysun çapısına giceler varduĝum o yâr
Çandîl-i tâli‘ im kerem it yâ İlahî uyar

Zatî

Zarî

Didüm yoĝ mı cefânuñ müntehâsı
Didi uş şimdi oldı ibtidâsı

Didüm nice beñzer ayaĝun topraĝına zer
Ol sîm-beden dedi sözüñ yüzüne benzer

Zatî

Ahî

Güzeller ĝamze-i tekrâr iderler
Kişiyi kendüden²⁰ bîzâr iderler

Çıkdıçça na‘ l-i esb-i depemden şerâreler
Güyâ ki hilâlî çevre alurlar sitâreler

Zatî

Necatî

Mest olur mürĝ-ı çemen gül yaĝalar çâk eyler
‘Ârif-i vahdet olanlar bunı idrâk eyler

Çarâr eyler benüm gönlüm o mâhıñ küy-ı râhında
Hemân bir mûra dönmüştür Süleymân bâr-ĝahında

Necatî

¹⁹ tîr-i heçr: tîĝ-i heçr Figânî Divanı, s.119.

²⁰ kendüden: dünyeden, Necatî Divanı, s.253.

Seyr idelden ğayrile ol serv-i dil-cū bāğda
Nehr-i eşkim āb-ı rû kıomadı bir ırmağda

Tavafî

Ey şanem şol hāl kim kıomuş o hıaıı-ı mehveşe²¹
Kāfirî mendūba beñzer²² secde eyler āteşe

Hayalî

Kaşuñla kirpiğın çeşmüñ kaçan tır-i kemān eyler
Kazā sehmine her dem benüm sinem nişān eyler

Vırse ‘ aceb mi hırmen-i ‘ aklım şābā yele²³
Ol serv-i hoş-hırāmıñ eli var şabāyıla

Figanî

Yolunda sāye-veş bir serv-ıaddüñ oldum üftāde
Yürürken gūşe-i bāğ-ı fenāda ğamdan āzāde

Tavafî

Çeşmüñ ki mışedür yeri²⁴ şır-i jiyān gibi
Gördü buse dil almağa Kāhramān gibi

Figanî

Bir elif çekdi yine sīneme cānān bu gice
Şan şarıldı baña serv-i hırāmān bu gice

Ahî

Ra‘ d-ı çerhi işidüb ‘ ālem figānum şandılar
Kulle-i kūh-sārda ebri duhānum şandılar

Mecidî

Gül üzölsün ğonca açölsün baña sen gül yeter
Ağlasun bülbüllerüñ ey ğonca teg sen gül yeter

Zatî

Cür‘ ā-yı cām-ı lebüñ görse diye hūr-ı cemil
Süre-i Kevşer hıaıı çıkıdı gözümdeñ selsebil

Zatî

Şahrada kaçdı benden ol āhū çır çır
Yoksa ‘ aceb mi tağları āhım bir bir

Zatî

Ey şöhet eyledüm diyen ol dil-sitān ile
Yalan şöyle söyle ki biraz inanıla

Necatî

Ne noķsan hıaıı getürdüyse nigāruñ la‘ l-i hāndānı
Mezāk ehli kıatında mu‘ teberdür rüh-ı reyhānı

Tahsin Ali

Pāre pāre eylerise bağrumı peykān-ı dost
Dīdeden her pāresi çıķub diye kim kıanı dost

Necatî

Dil olduğün kıāfile-i ‘ aşķ ile hem-āh
Āhumla yaşum yere göge şığmadı ey mäh

Zatî

Şol kıara hālüñ zenaħdānında ey hırşid-hād
Bir hābesdür Mışır zindānında maħbūs-ı ebed

Necatî

Aramızda ğer bizim fıřķat düşerse yār ile
Derdile bir āh İdem yer yer felekler yarıla

Zatî

‘ Āşıķuñ göñli kıararur dem-be-dem İtmezse āh
Dūd-ı keşi olmayıcaķ od yaķan olur²⁵ siyāh

Necatî

Virme ğisū-yı dil-āvizine dil ol cānānuñ
Göz ğöre ağzına atılma bir ejderhānuñ

Sabırî

Cihān-ārā cihān içredür ārāyı bilmezler
Şol mähiler ki deryā içredür deryāyı bilmezler

Hayalî

Kaddüñle ‘ ārızuñ gül-zārda yād eyledüm
Serv-i pest etdüm güli āhumla berbād eyledüm

Hayalî

²¹ o hıaıı-ı mehveşe: bu hadd-i mehveşe, Hayalî Bey Divanı, s.256.

²² Kāfirî mendūba beñzer: Kāfir-i hindüdurur kim, Hayalî Bey Divanı, s.256.

²³ hırmen-i ‘ aklım şābā: hırmen-i ‘ ömrüm hevā, Figanî Divanı, s.108.

²⁴ mışedür yeri: girdi mışeye, Figanî Divanı , s. 129.

²⁵ od yaķan olur: yalıñ evi kıılır siyāh, Necatî Divanı , s.463.

Çıkalu göklere âhum şereri döne döne
Yandı kıandı-i sipihruñ ciğeri döne döne

Necatî

Çāk iden sinemi tîğ-ı ğam-ı cānānumdur
Fāş İden rāzumı āh-ı dil-i nālānumdur²⁶

Hilalî

Dileriseñ ki dil-i haste yarasın göresin
Ölice k sinemi ħançerle yarasın göresin

Necatî

Urduğucün her der ü dīvāre kendin dūd-ı āh
Sāye-veş başdan ayağā teni oldı siyāh

Sa'î

Noқта kıonmaz ey gözi mest çün rā üstine
Beñ nedür alnuñda yā ebrū-yı ğarra üstine

Fevrî

N'ola ey sīm-beden gönlüñe eşk etse eşer
Ki gümüş aқçedürür taşā urursuñ o da geçer

Emrî

Gel ey deşt-i belāda görmeyen taşvīr-i Mecnūni
Gör ol Leylī-veşuñ hecründe ben bīmār-ı mağzūni

Fevrî

Āsuman çinī devātum dūd-ı āhım ħāmedür
Yazduğum evrāk-ı cāna şimdi²⁷ mihnet-nāmedür

Emrî

Yād-ı la' lūñ dil-i bīmāra şafālar getürür
Ey řabīb-i dil ü cān ya' ni şifālar getürür

Hayretî

Mecnūn ki milket-i ğam-ı Leylīde şāh idi
Āhı duğāni üstüne²⁸ çetr-i siyāh idi

Emrî

Leb-i şīrīn öpsem emsem ebsem dīrler
Yā desem belini şarsam bana serssem dīrler

Tavafî

Gül ğam-ı ħaddüñle düşmüş ħançer-i ħār üstüne
Gelmiş efgānlar²⁹ anuñ bülbül-i zār üstüne

Emrî

Yār geh geh bizi aña gele mi
Hīç bunun gibi fikir aña gele mi

Gülice k ğonca lebüñ ğonca-i şādī açılır dökülür
Gülice k gül yañağūñ gül gibi ħandān dökülür
Karamanlı Nizamî

Sultān-ı ħayāl-i ruħuña dīde-i pür-ħūn
Қurdu řurub āl ile bir ħayme-i gül-ğūn

Emrî

Bir gice sevdā-yı būy-ı zülf-i yāri atsam gerek
Müşk³⁰ gibi kıan yudup³¹ terk-i diyār etsem gerek
Ahmed Paşa

Vaz' idelden bağbān-ı şun' ħüsnuñ gülşenin
Ĥār-ı gülzāruñ yine şas pāre kılmışdır tenin

Emrî

Aқdı dil bir serv-i revānuñ kıadd-i dil-cūsına
Nice başlar gitdi eller irmedi yapusına

Zatî

²⁶ Fāş iden rāzumı āh-ı dil-i nālānumdur: Fāş iden sırrumı sūz-ı dil-i pinhānumdur, Hilalî Divanı s.26.

²⁷ evrāk-ı cāna şimdi: dil şafğası üstine, Emrî Divanı (Çevrimiçi),

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607_emridiv_anipdf.pdf?0, s.73, 20 Nisan 2017.

²⁸ üstine: başına, Emrî Divanı (Çevrimiçi), http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607_emridiv_anipdf.pdf?0, s.273, 21 Nisan 2017.

²⁹ efgānlar: efgān eyler, Emrî Divanı (Çevrimiçi), http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607_emridiv_anipdf.pdf?0, s.273, 21 Nisan 2017.

³⁰ Müşk: Misk, Ahmed Paşa Divanı, s.190.

³¹ yudup: yutup, Ahmed Paşa Divanı, s.190.

Ĥançerüñ üzre düşüb vermedi dil ü cāni
Anı cāndan şunuver şanma ki cāndan anı

Fevrî

Bādeyle ğam u mihnet devrāna başarlar
Āl ile erenler kıağān arslana başarlar

Tavafî

Bir gün ey meh-rû yoluñda terk-i cân etsem gerek
 Kâmet-i dil-cûñiçün rûh-ı revân etsem gerek
 Çakerî

Nice bir cevr ü cefâsın çekelüm gerdünüñ
 Nice dil bağlayayım mihrine her meh-rünüñ
 Rahimî

Ġanîdür ‘ aşk ile göñlüm ne mālüm ne menālüm var
 Ne vaşl-ı yâre ħandānem ne hicrāndan melālüm var

Bize bir nāzenīn nigār gerek
 Lebleri ğonce gül-‘ izār gerek
 Revanî

Ĥamdü Allah kim irişdi yine şāhı nev-bahār
 ‘ Asker-i reyĥānile zeyn oldu cümle sebze-zār

Bilür aĥvālını zülfünle dil-i maĥzūnuñ
 Okıyan kışşāsını Leylî ile Mecnūnuñ
 Kenzî

Zāhidā adı ĥarābātūñ ĥarābābāddür
 Bu esās meykede bir kāfirî mihrābdür

Mecnūn diyār-ı ğamda kaçan ‘ aşka şāh idi
 Leylî başına o üşmüş sipāh idi
 Fahrî

Ben ki Mecnūn gibi ‘ azm-i kühsār etsem gerek
 Tāc-dār-ı ‘ aşk olub terk-i diyār etsem gerek
 Karamanlı Nizamî

Meylim olmazdı benüm şu meye
 Bir güzel demeseyidi içmeye
 Tali’î

Şīvesi her mīvenūñ lütfile bostānuñdadur
 Fītnesi ‘ āhir zamānuñ çeşm-i fettānuñdadur
 Necatî

Gül-zāra o gül-rūĥ ‘ arz kıldı yañaĝını
 V’ rdi eline yāsemenūñ yüzi aĝını
 Fevrî

Nice ĥayat umayın ben o serv-ķāmetsüz
 Ölü dirildüğünü görmemedin kıyāmetsüz
 Necatî

Şaçınuñ istedüm būyın şabādan
 Dedi miskīn yūri sen geç bu hevādan
 Zatî

Ĥaddūñde cilve kılalı tāvūs-vār zülf
 Ķomadı cānda şabr gönülde ķarār zülf
 Adnî

Ķorkum bu ki cānā bedenüm yarelerinden
 Ķan ile bile aķa yürek yürek pārelerinden
 Zatî

Gülşende gül yüzünçün bülbül gibi terennüm
 Gerçi kim eyledüm çok hiç itmedūñ tereĥĥüm
 Adnî

Ķıbledür ‘ uşşāķa ol vech-i ĥasen
 Ka’ bedür her ķande göründünse sen
 Necatî

Bildirūñ feryād u nālemi ol gül-i nevresteye
 Şāyed ola raĥm eylene ben bülbül-i dil-ĥasteye
 Sa’ dî

Ĥaķ ki levĥ-i ‘ āriz-ı cānānı yazmışdır tamām
 Şaĥĥa-i gülde Bahāristānı yazmışdır tamām
 Emrî

Variken hüsn-i ĥānda şāfî şarāb
 Rindler içre iken yüz yumaz āb
 Mesihî

Gül-i terden daĥı nāzük bedenūñ
 Ġonce-i bāĝda yoķdur dehenūñ
 Emrî

Va’ de-i vaşl-ı ĥilāf ’tmek çü oldu hū saña
 Ġāfil olma biz daĥı bir gün deriz yahū saña
 Tali’î

‘Aks idüb haṭṭuñ nigārâ ‘arız-ı pür-tâbda
Sünbül-i terdür ki bitmiş şan kenâr-ı âbda

Kanî

Çün ‘arz-ı kâmet ide yâr kimdür kim türâb olmaz
Cihân içre ne qalır kim kıyâmetde ḥarâb olmaz

Mesihî

Eşk-i çeşmüm vâdî-yi mihmetde mürdeñüz
Telḥ-i kâm oldı yetiş baḥr ü ğamda mürdeñüz

Kanî

Gele ey bu gice şoḥbet-i hâş eyleyem
Bir sen ol bir de hemân dîde-i giryân olsun

İshak Çelebi

‘Âşık-ı şeydâsı oldum deñ vefâsı var ise
Bendeye raḥm eylesün ḫuldan şafâsı var ise

Kanî

Cefâ vü şîve vü nâz öğrenürsün
Eyü varmaz yaramaz öğrenürsün

Necatî

Her kaçan zülf binâğuşını mestür eyler
Güpegündüz gözüme ‘âlemi deycür eyler

Riyazî

Bî-sütünüñ gördi kim tiğ ile taşı var imiş
Geldi başın egdi Ferhâduñ trâşî vâr imiş

Hayalî

Ey ‘aşk-ı yâre bende-i fermân olan başum
Bî-taḥt u tâc âleme sultân olan başum

Hayalî

Ġurbet içre ger qalursam iftirâk-ı yâr ile
Eşkümle yerler âhumla gökler yarıla

Hayalî

Ḥasret-i ebrû-yı müşğînüñle nünüñ ḫadd-i ḥam
Noḫta ḫonmuş sinesi üstine anuñ dağ-ı ğam

Emrî

‘Aynı-ı dilden cüş idüb göz göz³² aḫar yaşum
Şu terâzûsu olubdur ğalibâ yaşum benüm

Hayalî

Saḥa gönlüm meges la‘ lüñ ‘aseldür
O bala bu megesden ne ḫaleldür

Mesihî

Baş ḫoşdı zülf-i ḫaṭṭı ruḥ-ı dilrübâ ile
Kim gördi mür siper ola ejderhâ ile

Hayalî

Nâr-ı dilden zâhir etsem bir şerer ‘âlem yanar
Ṭursa bir dem sîne-i süzânum içre ğam yanar

Hayalî

Mest itdi ḫalk-ı ‘âlemi ol la‘ l-i nâblar
Devr-i lebünde ayağa düşdi şarâblar

Nâr-ı hicrânuñla ey meh cân u ten her dem yanar
Ḳorḫaram bir gün vehmümden cümle ‘âlem yanar

Emirî

Mey eyledük eger çi cihânuñ şafâsına
Nüşuna nişi değmedi balı belâsına

Hayalî

Dem mi var kim ḫâṭırumdan geçmeye tîrûñ senüñ
Laḫza yoḫ boynuma şallanmaya şemşîrûñ senün

Mesihî

Hevâ-dâruñ olaldan dūd-ı âhum
Yazar eyvân-ı çarḫa âḫ şâhum

Hayalî

Düşde sūfî baña şâfî leb-i cânân görünür
Ḳalb-i bîmâra Ḥüdâdan yine dermân görünür

Zatî

³² göz göz: gözden, Hayalî Bey Divanı , s.203.

Dimeñ Mecnûna ‘ilm-i ‘aşkı³³ tekmiil ’tdi kāmildür
Benüm yanumda nesne bilmez ol dīvâne³⁴ cāhil
Hayalî

Ruħuña beñzedügün gül-i al
Eli üstünde dutar³⁷ anı nihâl
Emrî

Dilberler içre ben saña ‘aşık degülmiyem
‘Uşşâk içre devlete lâyıķ degülmiyem
Hayalî

Gerdün fezâ-yı ‘aşķda bir gökçe lâledür
Baħr-i muħit o lâlede bir ķaķre-i jāledür

Her kim ki cām-ı ‘aşķ ile pür-nām-ı ğam olur
Mecnün gibi silsile içre be-nām olur
Hayalî

Şarkdan gelmiş ķul olmuşdur meh-i tābān saña
Tavķ-ı sīmīn-hāleyi taķsa ne virür³⁸ devrān saña
Emrî

Eşķüm³⁵ sitāresin şalalı ayağa gözüm
Sen meh-liķāya bende benem düşdi yıldızum
Hayalî

Añmayam servi ger ol ķāmet-i dil-cūyı görem
Baķmayam sünbüle bu zülf-i semen-būyı görem
İsahak Çelebi

‘Aşķ ehli oldur ki görem deyü yārini
Cānı çıkınca bekleye kūy-ı nigārını
Hayalî

Hey ne müşģil derd olur dil vermek a‘lā kimseye
Uğrın uğrın baķmasun o çeşm-i şehlä kimseye
Zatî

Cān virürsem añuben ķadd-i ruħsār-ı yārümü
Naħl-i gülile zīnet idesüz mezārımı
Hayalî

Ol kemān ebrū bugün şadra geçürdi tīrini
Dīdiler şāhib-nazarlar oħ ne buldı yerini
Zatî

Senden ey serv cüdā sāye-i bī-cānam³⁶ ben
Kara toprak başuma hāk ile yek-sānam ben
Hayalî

Haste çeşmün baña meyl etmezse sağ olsun begüm
Meyl ider zülf-i siyāhuñ yüzi ağ olsun begüm
Zatî

Tāze dāğum kırmızı gül zaħm-ı tīĝiñ sūsenüm
Bülbüldür bu gülistānuñ fiĝān u şīvenüm
Hayalî

‘Aşķuña ķadem başdı gönül başını verdi
Boynından eyā rūħ-ı revān yüküm ırdı
Zatî

‘Āşık olana hūn çeker mā-ħazer gerek
Bunuñ gibi ma‘işete illā ciger gerek
Hayalî

Düşnām-ı telħ-i la‘lüñi cānum şeker şanur
Bed-nām-ı ‘aşķ olmağı gönülüm hüner şanur
Mesihî

Şanma ki dilde sūzum peykānlaruñ eritmez
Oldur aķan gözümden yaş demler oldı ğitmez
Hayalî

Hoş idi vuşlat olsa ‘ādetümüz
Līk yoķ başda o sa‘ādetümüz
Mesihî

³³ ‘ilm-i ‘aşķı: fenn-i ‘aşķı, Hayalî Bey Divanı , s. 105.

³⁴ nesne bilmez ol dīvâne: ol dīvâne nesne bilmez,
Hayalî Bey Divanı, s. 105.

³⁵ Eşķüm: Eşķün, H.B.D. , s.207.

³⁷ dutar: tutar, Emrî Divanı , (Çevrimiçi),
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607.emridivani.pdf?0>, s. 167, 21 Nisan 2017.

³⁸ ne virür: ne tañ, Emrî Divanı,
(Çevrimiçi)<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607.emridivani.pdf?0>, s.19, 21 Nisan 2017.

‘Âşıkun nâvek-i âh sihri Sipihri-i çerhden eyler gürzi Mesihî	Zâhidâ cennet ne pâyım kûy-ı dilber var iken Ögmen ol ³⁹ Tübâyı ben kıdd-i şanavber var iken Hayalî
‘Ayn-ı çeşmün dile zülfünle şehâ ol mîm-fem Heçr ile ‘âşıkıların kıldı vücûdını ‘adem Mealî	Dil şikeste olalı seng-i cefâ-yı yârdan Beñzer ol mirâta kim mahrûm ola dîdârdan Hayalî
Âh kim devrân-ı gam irgürmedi cânânuma Tâ kıyâmete kıaldı hasret dağ oluben cânuma İsa	Kalıpdur şan‘ât-ı ‘aşk içre Ferhâduñ hemân adı Dil-i Mecnûnum olmuşdur cihânun ⁴⁰ şimdi üstâdı Hayretî
Nice ağlamayayın derdüme dermânım yok Hâlümü şormağa bir yâr-i sühan-dânım yok Garibî	Gel gel ey bülbül belâ küncinde haldâş ol baña ‘Âşık iseñ bu tarîk-i gamda yoldâş ol baña Hayretî
‘Gam-ı hecrün baña cânâ n‘ aceb kâr etdi ‘Gaflete varmış uyurdum beni bî-dâr ettdi İshak Çelebi	Oklarını ol kaşı kemân cânuma atdı Bir gün dimedün bunıda Tañrı yaratdı Hayalî
Ağlamazsa ney bir dem ‘aceb dîdelerüm Göreyin şursun iki gözine hün-ı cigerüm Figanî	Çekdikçe kara saçlar kılac kılac şünerler Ol iki ejderhâlar bir gün baña şunarlar Necatî
Abdâl-ı dil ki kendüyi zeyn etdi dağ ile Bâzâr-ı ‘aşka cerre gelübdür çerâğ ile Figanî	Kuçmağa bir kez belün işbu kim cânım revân Ey perî nem var ise işde nazardadur hemân Haverî
Ruhsârlarun zülfün içre ‘tdi şehâdet Bir dîni kıradur ki ‘der şemse ibâdet Figanî	Sen dil dilegin şanma ki yabânda bulursun Cân ile dilersen anı sen sende bulursun Hayretî
Gönlüm şerâb-ı ‘aşkı içüb içüb yeñilmez Aldırdı naqd-i ‘aklı hiç kendisini bilmez	Gönceler altun kadehler bağlar meyhânedür Nâle-i bülbül şanasın na‘ra-i mestânedür Firakî
Hasteyem yâr benüm derdüme dermânımdur Hey meded ayırmañ beni dermânımdan Nev-bahâr oldı gönül ‘ayş idelüm güller ile Şala kim ‘âleme âvâze-i bülbüller ile Şem’î	Bu gönülüm şehrine düşdi gözümden nâ-gehân âteş Yaşum şakķası irmezse tutar mülk-i cihân âteş Ahmed Paşa Yâr ola şandım gönül vîrdüm saña Ben baña itdüm dirîgâ ben baña Necatî

³⁹ Ögmen ol: Añmazam, Hayalî Bey Divanı , s.223

⁴⁰ cihânun: zamânun, Hayretî Divanı , s.417.

Yārān gelüñ yine yaqalum lāle-vār dāğ Süz-1 dili nihāyet ide aşikār dāğ	Hayretî	Ölürsem sen gözü bî-mār elinden Gerekmez āb-1 Hızr ağyār elinden	Necatî
Her kaçan zülfi bināgūşını mestūr eyler Güpegündüz gözü ‘ālemi deycūr eyler	Riyazî	Niyāzum öğredür dil-dāra nāzı Gel ey ‘āşıkларуñ nāzı niyāzı	Necatî
Ayağūñ toprağı ser-tācumuzdur İşigūñ ‘arşinumuz mi‘rācumuzdur	Hayretî	Cedvelden inēñ çıkma ki pergāra çekerler Togrı yolına varmayanı ⁴⁴ dāra çekerler	Necatî
Bahār irişdi cām içmek gerekdür Şarāb-1 la‘l-fām içmek gerekdür	Hayretî	Mihrüñle āhum Mihr ü Şüreyyādan geçer Eşk-i çeşm kaçresı mevc ursa deryādan geçer	Adnî
Nice bir ağlayayın derd ile her gāh meded Yā nice bir diyeyin āh meded vāh meded		Ugradur bir gün belāya ol kıdd-i bālā beni ‘Ākıbet eyler dehānı mühr-i nā-peydā beni	Nazmî
Yine cūş etdi deryā-yı miñnet Cihānı tıtdı gavgā-yı miñnet	Hayretî	Ķāmet-i serv-i revānda ki gülistān götürür Şāh-ı güldür yā hōd ol kim gül-i handān götürür	Nazmî
Yine cūş etdi deryā-yı miñnet Cihānı tıtdı gavgā-yı miñnet	Hayretî	Dilā divāneler ‘āşıklaruz biz Baş açık ‘āşık-1 şadıklaruz biz	Hayretî
‘Āşık-1 dīdāruñum dīdār haqqı için begüm Nūr-1 çeşm-i Aḥmed-i Muḥtār ⁴¹ haqqı için begüm		Seni ḥüsñünden āgāh İtdi āhum Beni odlara yaqdı āh-1 şāhum	Zatî
Demidir ey şeb-i nevrüz ⁴² ‘ıyd ol Zamānıdır gel ey tāli‘ sa‘īd ol	Hayretî	Kendüni ta‘rif ider müşk-i ter Öksüz oğlan göbeğın kendi keser	
Sevdüm yine bir cān ile ⁴³ cānān olacağı Bî-çāre bilür derdine dermān olacağı	Necatî	Yā Rab ne kılam ol şānem-i dilfirīb ile Kim yār kıılır muşāḥabet eyler raķīb ile	Hafî
		Ķul olmayaydı ḥaṭṭ-ı cānāna benefşe Şeh kıande olaydı kıām-ı reyḥāne benefşe	Visalî

⁴¹ çeşm-i Aḥmed-i Muḥtār: pāk-i Aḥmed-i Muḥtār, Hayretî Divanı , s.298.

⁴² şeb-i nev-rüz: şeb-i ġam-rüz, Hayretî Divanı , s. 294.

⁴³ Sevdüm yine bir cān ile: Sevdi yine dil cān ile, Necatî Divanı , s.522.

⁴⁴ varmayanı: gitmeyeni, Necatî Divanı , s. 203.

Tağları Ferhâd anuñçün yerlere yeksân ider
Kim ğam-ı Şirîn için dâ'im yile⁴⁵ efgân ider
Necatî

Ten esâsın yıkdı kıldı cân evin âbâd 'aşk
Dilde seng-i hecr ile şaldı ağır bünyâd 'aşk
Necatî

Ol dehenden kimse etmez intifâ'
Cân u dil yok yere eylerler nizâ
İshak Çelebi

Gel ey ğam gönlüm kılma mükedder
Ne virdüñ almazsın sen hey birader
İshak Çelebi

Ġamuñla⁴⁶ gerçi yokluğdan eşer yok
Derûn-ı dilde hecrüñle neler yok
İshak Çelebi

Sîneme sögsen begüm sîn-i sa' âdettür baña
Göz uciyla eger bakşañ 'ayn-ı 'izzetdür baña
İshak Çelebi

Müjde vaşlında yârüñ ey şabâ gerçek misin
Ayağüñ toprağına cânım fedâ gerçek misin
İshak Çelebi

Hejr gününde ben ki ölem intizârdan
Baña ne aşşı va' de-i vaşl-ı nigârdan
İshak Çelebi

Nigârı sırrıma mahrem şanurdum
Gül ile bülbül hem-dem şanurdum
İshak Çelebi

Nice feryâd itmesün derd ile miskin 'andelib
Kimse görmez çün habîbine raķîbinden karîb
Karamanlı Nizamî

Baña bir yılca⁴⁷ gelür geçer gerçi saña dün gibidür
Karamanlı Nizamî

Şemse-i şemse erür haclet-i şerm aya düşer
Çün yüzüñ şa' şa' sı tāk-ı mu' allâya düşer
Karamanlı Nizamî

Yüzüñe ehl-i nazâr-ı cennet-i a' lâ derler
Hüsñüñe Pertev-i envâr-ı tecellâ derler
Karamanlı Nizamî

Nigârâ sensüz olan dem ne demdür
Dem-i derd ü ğam-ı vaķt ne demdür
Karamanlı Nizamî

Burķa' uñdan cân u dil mihrin ğamâm-ı ğam tutar
Perdeden çık kim cemâlüñ 'âlemi hürrem tutar
Karamanlı Nizamî

Ķamerden hey 'et-i ruhsârı yegdür
Şekerden şerbet-i güftâr(ı) yegdür
Ahmed Paşa

Âh kim ğamzelerle dilberler
Daķınur sağlı şollu hânçerler
Ahmed Paşa

Ey gönül mürĝi ne raħm umarsın ol şayyâddan
Kim şafası var anuñ dâmındaki feryâddan
Ahmed Paşa

Sen cân ile cân oynamacuķ hoşça degül mi
Yâr ile nihân oynamacuķ hoşça degül mi
Ahmed Paşa

Yine bu cevri ü cefâlar bize cânâ neyi ki
Bu kadar hışm u belâlar dil ü cânâ neyi ki
Ahmed Paşa

Gün yüzüñ görmeyelden ki günüm dün gibidir

⁴⁵ yile: yeler, Necatî Divanı , s.231.

⁴⁶ Ġamuñla: Ġamıyla, İshak Çelebi Divanı , s.203.

⁴⁷ yılca: nice, Necatî Divanı , s. 129.

Yoluñda ser virüb şu ki serverlik eyledi
Meydân-ı ‘aşk içinde dilâverlik eyledi

‘Aşk ellerinde sîne belâ kühsarıdır
Kim tâze dâğı yer yer anuñ lâle-zârıdur

Etmege ihyâ bahârı ebrden bārân gelür gider
Zulmet içinde şanasın çeşme-i hayvân gelür gider
Ahmed Paşa

‘Aşk ellerinde sîne belâ kühsarıdır
Kim tâze dâğı yer r anuñ lâle-zârıdur

Etmege ihyâ bahârı ebrden bārân açar
Zulmet içinde şanasın çeşme-i hayvân açar
Hayalî

Bu zülf-i siyehdür getüren başuma sevdâ
Şol fitnelü göz gönlüme şûr u şer ü gavgâ
Hasbî

Nigârüñ gördi dil şekker lebi var
Anuñçün kande meyl eyler şabî var
Revanî

Sadâ-yı dil-nüvâzı cümle şi‘ rüñ
Hemân nîsân yağmurı gibidür
Yılan ağzına girse ger olur sem
Şadef ağzına düşse ol olur dürr
Ferd

Cem‘ -i şi‘ riyle kişi şâ‘ ir olur
Nüktedân-ı zarîf-i sâhir olur

SONUÇ

Cem olunmuş, derlenmiş manasında olan mecmua çeşitli konuları içeren derlemelerdir. Şiir mecmuaları ise derlendikleri dönemdeki şairlerin yetişmesi, tezkire yazarlarının şiir örnekleri için başvurması ve devrin edebî beğenisini sunması; günümüzde ise divanı ele geçmemiş veya yayımlanmamış divanı olan veya divanda yer almayan şiirleri bulunan şairlerin şiirlerini içermesi açısından Klâsik Türk edebiyatı için önemli bir kaynaktır. Diğer yandan mürettibin mecmuaya şiir dışındaki yazdığı notlarla sosyal ve beşeri bilimlerin farklı alanlarına önemli katkıları olmuştur. Değerlendirdiğimiz *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Türki*’de mürettibin kaydettiği şiir sayılarından hareketle birinci sınıf denilebilecek şairlerinin döneminde de popüler olduğunu söyleyebiliriz. Mürettip de bu şairlerin çok sayıda şiirini kaydederken diğer şairlerin şiirlerini sınırlı tutmuştur bu durum dönemin edebî beğenisini de ortaya koyar. Bu mecmuada da tespit edilemeyen şairlerin mürettep divanı olmayan veya tertip ettiği divanları günümüze ulaşmayan şairler olabileceği gözönünde bulundurulmalıdır. İncelediğimiz mecmuanın mürettibi olan “Kani” mahlaslı şairdir. Eldeki bilgilere göre Kani’nin kimliği tespit edilememiştir.

Kaynakça

Şemseddin Sâmî (2009), *Kâmus-ı Türkî, İstanbul, Çağrı Yayınları.*

Devellioğlu, Ferit (2010), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara, Aydın Kitabevi yayınları.*

Tulum, Mertol (2013), *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü, İstanbul, Kapı Yayınları.*

Pala, İskender (2003), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, İstanbul, Kapı Yayınları.*

Kurnaz, Cemal ve Yaşar Aydemir (2013), "Mecmûalara Sorulması gereken Sorular", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic C: VIII, S: 1, s. 51-64.*

Gürbüz, Mehmet (2013), "Mecmuaların Tüketim Biçimlerine Göre Kimi Tespitler" *Gazi Türkiyat, sayı:12, s. 67-74.*

Koncu, Hanife ve Müjgan Çakır (2012) "Şair yetiştiren bir kaynak olarak mecmûa" *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı, İstanbul, Turkuaz Yayınları.*

Mehmet Gürbüz Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmûaları

<https://www.academia.edu>

Aydemir, Yaşar (2007) "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler" *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları C: II, S:3, s. 122-137.*

Tanyıldız, Ahmet (2012) "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.V, S.21, s.224-239.*

Çavuşoğlu, Mehmed ve M.Ali Tanyeri (1981)Hayreti Divanı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmed ve M. Ali Tanyeri (1987), Zati Divanı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları,

Çavuşoğlu, Mehmed ve Tanyeri (1990)M.Ali, Üsküplü İshak Çelebi Divanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul,.

İpekten, Haluk (1974), Karamanlı Nizami Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı, Ankara, Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Mengi, Mine, Mesihî Divanı, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara,

Talan, Ali Nihad (1968), Zati Divanı I. Cilt, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tarlan, Ali Nihad (1970), Zati Divanı II. Cilt, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tarlan, Ali Nihad (1992), Hayali Divanı, Ankara, Akçağ Yayınları.